

něnou výtku onoho článku, že tam uvedené případy nebyly zapsány do sbírky Vážného, vlastně nyní zvané sbírkou *presidia* nejv. soudu, čímž ovšem nechceme upíratí jim zajímavost a tedy oprávnění, aby byly registrovány v *Právniku* a tím zpřístupněny právnické veřejnosti.

Dr. Cerman.

Kdy je porotní soudní sbor povinen dáti porotcům dodatkovou otázku? — Podnikl-li pachatel, přistižený při veřejnožalobním trestném činu (při krádeži), útok na tělesnou bezpečnost osoby jej přistihnoucí, aby si vynutil volný útěk, nemůže se dovolávat ani spravedlivé nutné obrany, ani neodolatelného donucení, neboť každý byl oprávněn zadržeti ho jako pachatele trestného činu a on sám se svým trestným činem uvedl ve stav, v němž byl povinen snášeti hroziící mu porušení svobody. — Pojem nepřátelského úmyslu podle § 140 tr. z. předpokládá úmysl směřující proti neporušenosti těla. Není naplněn úmyslem směřujícím k tomu, aby se vůle napadeného brala jiným směrem, než on sám chtěl, tedy úmyslem směřujícím proti svobodě jeho vůle. — Paragraf 1, odst. 1. zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n. stanoví trestní sazbu těžkého žaláře od patnácti let na doživotí. — Byl-li obžalovaný před vydáním rozsudku o trestném činu, na který je v zákoně uložen trest smrti, odsouzen pro trestné činy spáchané po tomto trestném činu, je při vyměřování trestu podle § 1, odst. 1. zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n. použití ustanovení § 265 tr. ř., třebaže je překročení horní hranice uvedené trestní sazby pojmově vyloučeno.

(Rozh. ze dne 16. listopadu 1937, Zm I 755/37, č. 6040 Sb. n. s.)

Obžalovaní A. a B. se vloupali do lesní chaty v úmyslu spáchatí krádež; byli však přistiženi starostou M. a jeho společníky N. a O., kteří chatu obklíčili. Obžalovaní A. a B. se snažili uprchnouti, aby znemožnili své zadržení a odevzdání četnictvu; A. půjčil B. opakovací pistoli, kterou měl s sebou, a B. počal z ní stříletí oknem chaty; jednou ze střel byl zasažen a usmrčen starosta M. Porotní soud uznal obžalovaného B. vinným zločinem vraždy prosté podle §§ 134, 135, čís. 4 tr. zák. a A. zločinem přímého účastenství na tomto zločinu (§§ 134, 135, čís. 4, § 136 tr. zák.) a uložil jim podle § 136 tr. zák. trest, a to: B. se zřetelem na ustanovení § 50 tr. zák. a § 265 tr. ř. doživotního těžkého žaláře, A. se zřetelem na § 52, druhý případ tr. zák. a § 265 tr. ř. těžkého žaláře v trvání patnácti let.

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl zmateční stížnost obžalovaného B., pokud směřovala proti výroku o vině, naproti tomu však jí vyhověl, pokud napadala výrok o trestu, zrušil rozsudek prvního soudu v tomto směru jako zmatečný a vyměřil stěžovateli podle § 136 tr. zák. za použití § 1 zákona, čís. 91/1934 Sb. z. a n. a se zřetelem na § 265 tr. ř. trest těžkého

žaláře v trvání dvaceti let, zostřeného ve výroční den činu temnicí.

Z d ů v o d ů: Rozsudek, který ohledně obžalovaného A. nabytí právní moci, napadá obžalovaný B. předně ve výroku o vině zmatečností a uplatňuje jedině důvod zmatečnosti podle § 344, čís. 6 tr. ř., který shledává v porušení předpisů §§ 319 a 320 tr. ř.

Této zmatečností stížnosti nelze přiznati oprávnění.

Podle názoru zmatečností stížnosti porušil porotní sbor soudní ustanovení § 319 tr. ř. tím, že nedal porotcům dodatkovou otázku na skutečnost nebo stav vylučující ve smyslu § 2, písm. g) tr. z. trestnost. Je správné, že podle ustanovení § 319 tr. ř. je porotní sbor soudní povinen, aby dal porotcům otázku dodatkovou, byly-li tvrzeny neb aspoň výsledky trestního řízení napovězeny skutečností nebo stav, jež by, předpokládajíc pravdivost tvrzení, trestnost vylučovaly nebo rušily, při čemž při úvaze o tom, zda má býti ona otázka dána, nerozhoduje porotní sbor soudní o tom, zda jsou tvrzené okolnosti pravdivy nebo nepravdivy, — o kteréžto otázce rozhodují výhradně porotci —, nýbrž má jen povinnost zkoumati, zda tvrzené nebo napovězené skutečnosti odpovídají oné zákonné podstatě, s níž zákon spojuje účinek trestnost vylučující nebo rušící.

Že takové okolnosti nebyly výslovně tvrzeny, zmatečností stížnost sama připouští. Avšak za trestního řízení nebyly ani napovězeny takové okolnosti, které by odpovídaly oné v § 2, písm. g) tr. z. uvedené skutečnosti nebo stavu trestnost vylučujícímu či rušícímu, t. j. spravedlivé nutné obraně nebo neodolatelnému donucení.

O spravedlivé nutné obraně nelze v souzeném případě mluvit již z toho důvodu, jelikož není splněn jeden z hlavních předpokladů, t. j. aby šlo o obranu proti protiprávnímu útoku. Za takový protiprávní útok nelze považovati postup M., N. a O., kteří obžalovaného B. a spoluobžalovaného A., vloupavší se do cizí chaty za účelem spáchání krádeže, obklíčili za tím účelem, aby dokonání tohoto trestného činu zamezili a pachatele zjistili a případně četnictvu předali, i když při tom obžalovaným pohružkou použití zbraně zabránili v útěku. Osobu podezřelou z trestného činu, který je stíhati z povinnosti úřední, smí totiž kdokoli zadržeti za tím účelem, aby ji odevzdal příslušné vrchnosti. Toto právo je nutným důsledkem práva uvedeného v § 86 tr. ř. a výronem zájmu státu na zachování právního pořádku a pro jednotlivce, jenž je jako člen státního celku účasten na jeho zájmech, konkrétním právem, jež porušiti není zadržené osobě dovoleno (rozh. č. 3677, 3715 Sb. n. s.). Útok proti obžalovanému podniknutý směřoval tedy sice k omezení jeho svobody, leč naprosto nebyl protiprávní, čehož si musel obžalovaný býti dobře vědom, věděl-li, že má býti zadržěn jen proto, že se pokusil o krádež. Je proto zcela bezvýznamný poukaz zmatečností stížnosti na to, že obžalovaný B. vystřelil, chtěje odstraniti překážky zabraňující mu v útěku a v nabytí svobody, zejména když viděl na vzdálenost dvou metrů na

sebe namířenou pušku a když bylo na něho voláno, aby zalezl, že bude jinak na něho střeleno.

Zmateční stížnosti nelze však přisvědčiti, ani pokud tvrdí, že obžalovaný B. jednal z neodolatelného donucení, ježto se ho zmocnil panický strach před příchodem četníků. Nehledě k tomu, že strach sám o sobě nelze uznati za stav nouze (neodolatelného donucení) vylučující trestnost podle § 2, písm g) tr. z., ani dosáhl-li stupně sebe vyššího (rozhodnutí čís. 3205 Sb. n. s.), plyne z výsledků trestního řízení a zejména z vlastního zodpovídání obžalovaného B., že do stavu jím tvrzeného, t. j. do stavu nouze, dostali se obžalovaní sami vlastní vinou, a to tím, že se pokusili odciziti z chaty H. nějaké věci, za kterýmžto účelem se do chaty vloupali, tedy trestným činem. Jelikož podle ustálené judikatury a nauky nelze mluvíti o neodolatelném donucení trestnost vylučujícím, správně trestný čin omlouvajícím tehdy, jestliže se pachatel sám vlastním trestným jednáním přivedl do stavu nouze (rozh. č. 290, 2280, 2640, 2812, 3670 a j. Sb. n. s., Miřička, str. 86, Rittler, str. 170, Altmann I., str. 56), a jelikož stěžovatel podle toho, co předesláno, byl jako pachatel trestného činu (pokusu krádeže) povinen snášeti hrozící mu poruchu na právním statku svobody, t. j. své zatčení (rozh. č. 2812, 3384, 3670, Miřička, str. 85, Altmann, str. 57, Rittler, str. 171), postupoval porotní sbor soudní správně, když nepoložil porotcům otázku na stav trestnost vylučující podle § 2, písm. g) tr. z. Za tohoto stavu věci není třeba zabývatí se oněmi vývody zmateční stížnosti, v nichž poukazem na povahu obžalovaného jako cikána, jemuž svoboda je nejdražší, snaží se dokázati, že obžalovaný jednal ve stavu »nezbytí«, když z revolveru střílel. Pokud stěžovatel ještě naznačuje, že se po odmítnutí svého dobrovolného vzdání se cítil býti vyhrůžkou pronásledovatelů v nebezpečí života, nebylo vůbec výsledky hlavního přelíčení napovězeno, že bylo obžalovanému vyhrožováno zastřelením i pro případ, že se vzdá, nebo že to obžalovaný aspoň předpokládal. Zmateční stížnost se ani nepokouší uvéstí konkrétní výsledky hlavního přelíčení, které by k tomu poukazovaly. Obhajoba obžalovaných vyvrcholila naopak v tom, že jejich úmysl směřoval k tomu, aby si umožnili útěk a zabránili zatčení a nikoliv, aby zachránili život.

Jelikož pak z toho, co uvedeno, plyne, že nebyly ve smyslu § 319 tr. ř. tvrzeny skutečnosti, které by odpovídaly zákonné podstatě pojmu neodolatelného donucení nebo spravedlivé nutné obrany ve smyslu § 2, písm. g) tr. z., neporušil porotní sbor soudní tím, že nepoložil porotcům dodatkovou otázku na skutečnost nebo stav vylučující trestnost ve smyslu § 2, písm. g) tr. z., zákon v ustanovení § 319 tr. ř. a je tudíž zmateční stížnost neopodstatněná, pokud shledává uplatňovaný zmatek podle § 344, čís. 6 tr. ř. v porušení předpisu § 344 tr. ř. Zmateční stížnosti nelze však přiznati oprávnění ani pokud shledává zmatek podle čís. 6 § 344 tr. ř. v tom, že porotní sbor soudní porušil předpis

§ 320 tr. ř. tím, že nepoložil porotcům eventuální otázku na zločin zabití podle § 140 tr. z., ač prý při hlavním přelíčení vyšly najevo skutečnosti, které napovídaly úmysl pouze nepřátelský. Při tom poukazuje zmateční stížnost na zodpovídání obou obžalovaných B. a A., kteří v souhlase s výpověďmi svědků uvedli, že obžalovaný B. střílel pouze, aby zastrašil pronásledovatele, aby se tito na okamžik zalekli a obžalovaní tohoto okamžiku užili k útěku. Dále dovozuje zmateční stížnost, že obžalovaný B. jednal ne sice v úmyslu vražedném, ale v úmyslu nepřátelském, z toho, že nebylo lze zjistiti, kde starosta M. v době střelby stál, a že jmenovaný obžalovaný byl skryt na pravé straně okenice a mohl nejvýše pro okamžik, kdy z revolveru vystřelil, postřehnouti nebo spíše jen tušiti na místě proti němu obrisy člověka.

Tvrzení zmateční stížnosti, že při hlavním přelíčení vyšly najevo takové skutečnosti, které by napovídaly úmysl nepřátelský, který je nezbytnou známkou skutkové podstaty zločinu zabití podle § 140 tr. z., nelze přisvědčiti. Pojem nepřátelského úmyslu podle § 140 tr. z. předpokládá úmysl směřující proti neporušenosti těla a není naplněn úmyslem směřujícím k tomu, aby se vůle napadeného brala jiným směrem nežli jím chtěným. Takový úmysl nepřátelský není však výsledky hlavního přelíčení napovězen. Pokud jde o obžalovaného B., udal tento, že střílel jen proto, aby zastrašil pronásledovatele, kteří jim bránili v útěku a že neviděl nikoho v tom směru, kam střílel a na nikoho nemířil a nikoho nechtěl zastřeliti a že při útěku vystřelil ještě jednou směrem dozadu, aniž se otočil a aniž koho viděl. Toto zodpovídání obžalovaného B. je v souhlase s údaji spoluobžalovaného A., který uvedl, že B. střílel toliko na poplach, že chtěl tím pronásledovatele zastrašiti, aby měli volnou cestu k útěku. V témže smyslu se obžalovaní v podstatě doznali i při vyšetřování četnictvem. Zodpovídali se tedy obžalovaní tím, že B. střílel jen v úmyslu, aby zastrašil pronásledovatele, při čemž však na nikoho nemířil, že tedy nejednal v úmyslu směřujícím proti neporušenosti těla, nýbrž že jeho úmysl směřoval pouze k působení na svobodu vůle. S tímto zodpovídáním obžalovaných není v rozporu okolnost zmateční stížností zdůrazňovaná, že nebylo lze zjistiti, kde starosta M. v době střelby stál.

Tyto výsledky hlavního přelíčení zavazovaly porotní sbor soudní k položení otázky eventuální ve smyslu § 320 tr. ř., a to na zločin vydírání podle § 98, písm. b) tr. z. spojené s dodatkovou otázkou (§ 322 tr. ř.), zda bylo vyhrožováno vraždou, jakož i k položení další otázky eventuální na konkurující přečin proti bezpečnosti těla podle § 335 tr. z. Tomuto závazku porotní sbor soudní také dostal a uvedené otázky porotcům položil. K položení eventuální otázky na zločin zabití podle § 140 tr. z. nebylo zákonitého podkladu, ježto, jak dovozeno, nevyšly při hlavním přelíčení najevo skutečnosti, které by napovídaly, že obžalovaný B. jednal v úmyslu nepřátelském ve smyslu § 140 tr. z., tedy skutečnosti,

které by podmiňovaly právní posouzení činu, z něhož byl obžalovaný obviněn, s hlediska § 140 tr. z.

Nebyl proto vytýkaným postupem porotního sboru soudního porušen předpis § 320 tr. ř. a není tudíž uplatňovaný zmatek podle § 344, čís. 6 tr. ř. ani v tomto směru opodstatněn.

Napadaje výrok o trestu, domáhá se obžalovaný B., aby uložený mu trest doživotního těžkého žaláře, zostřeného v den spáchání trestného činu temnou komůrkou, byl snížen na trest dočasného žaláře, a to na nejnižší zákonem přípustnou míru, ježto podle jeho názoru vzhledem k tomu, že obžalovaný je zanedbané výchovy, že čin spáchal pouze ze strachu a v prudkém hnutí mysli vzniklém z obyčejného citu lidského a že nejednal s úmyslnou přípravou, jsou zde tak závažné okolnosti polehčující, že odůvodňovaly použití § 1 zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n.

Výtkou, že nebylo použito § 1 cit. zákona, ač podle názoru obžalovaného byly dány podmínky pro jeho použití, je uplatňován ve skutečnosti důvod zmatečnosti podle § 4 zák. čís. 91/1934 Sb. z. a n., ježto nesprávné posouzení této otázky je ohroženo zvláštním důvodem zmatečnosti podle cit. místa zákona. Dlužno proto tyto výtky obžalovaného pokládati za zmateční stížnost, i když jsou uplatňovány jako odvolání, neboť podle ustálené judikatury pouhé nesprávné označení opravného prostředku nemůže býti obžalovanému na újmu.

Rozsudkový výrok o trestu, jenž byl obžalovanému B. uložen, je sice poněkud nejasný v tom ohledu, že by mohly vzejít pochybnosti o tom, na základě kterých ustanovení zákona byl obžalovanému uložen místo trestu smrti pouze trest na svobodě, avšak srovnáním rozsudkového výroku s důvody rozsudkovými možno dospěti k závěru, že porotní sbor soudní učinil tak na základě ustanovení § 50 tr. z. a se zřetelem na § 265 tr. ř., vycházející zřejmě z názoru, že vzhledem k tomu, že obžalovaný v době vynesení tohoto rozsudku byl již ve výkonu trestu těžkého žaláře v trvání 7 let, uloženého mu rozsudkem krajského soudu v T. jako soudu porotního ze dne 16. března 1937, pro trestné činy spáchané po trestném činu, jsoucím předmětem naříkaného rozsudku, nelze podle § 265 tr. ř. již uložit trest smrti. Ustanovení § 1 zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n. porotní sbor soudní nepoužil, i když se v rozsudkovém výroku uvádí, že trest byl vyměřen se zřetelem na citované ustanovení zákona, neboť v důvodech výslovně uvádí, že nejsou v převaze polehčující okolnosti, které by odůvodňovaly použití § 1 cit. zákona.

Právní výklad ustanovení § 50 tr. z., z jakého vycházel porotní sbor soudní, je nesprávný a v rozporu se zásadou vyslovenou v rozhodnutí č. 2429 Sb. n. s., kde nejvyšší soud jako soud zrušovací, uchýliv se od stanoviska předchozí judikatury, rozhodl a obsírně odůvodnil, že odpykání trestu na svobodě, uloženého rozsudkem, jenž předcházal odsouzení pro hrdelní zločin, spáchaný před oním prvním rozsudkem (§ 265 tr. ř.), není zostřením ve

smyslu § 50 tr. z. a není na závalu odsouzení k trestu smrti. Zároveň vyslovil nejvyšší soud, že v takovém případě nelze použít ani ustanovení § 265 tr. ř.

Tento nesprávný a zákon v ustanovení § 50 tr. z. a § 265 tr. ř. porušující výklad cit. místa zákona nalézajícím soudem měl za následek, že porotní sbor soudní, považuje uložení trestu smrti uvedeného v § 136 tr. z. za nepřijatelné a bera za základ k výměře trestu nejbliže v úvahu přicházející trestní sazbu, a to trest doživotního těžkého žaláře, nemohl již z tohoto důvodu použít ustanovení § 1 zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n., kteréžto místo zákona předpokládá, že by jinak podle zákona bylo uložiti trest smrti. Jelikož § 1 zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n. dává soudu právo uložiti místo trestu smrti uvedeného v zákoně nejen doživotní těžký žalář, nýbrž i dočasný trest v nejnižší výměře těžkého žaláře 15letého, kdežto při použití § 50 tr. z. a § 265 tr. ř., jichž v daném případě porotní sbor soudní použil, nelze místo trestu smrti trest doživotního těžkého žaláře v úvahu tu přicházející ještě snížit — arg. znění § 338, 2. odst. tr. ř. — stala se uvedeným nesprávným postupem porotního sboru soudního, který má za následek nemožnost zkoumati otázku, zda jsou dány podmínky pro použití § 1 zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n., zřejmá újma obžalovanému.

Bylo proto zmateční stížnosti obžalovaného, napadající výrok o trestu vyhověti a rozsudek ve výroku o trestu jako zmatečný zrušiti a obžalovanému vyměřiti trest nový.

Podle názoru zrušovacího soudu jsou okolnosti polehčující tak závažné, že by trest smrti, na který by bylo podle § 136 tr. z. uznati, byl nepřiměřeně přísný a že jsou tudíž splněny podmínky pro použití § 1 zákona čís. 91/1934 Sb. z. a n.

Hledíc k tomu bylo nyní, když již nejde o absolutní trest smrti, nýbrž o trestní sazbu těžkého žaláře v trvání 15 let až do doživotí, přihlídnouti k ustanovení § 265 tr. ř., třebaže překročení horní hranice této trestní sazby je pojmově vyloučeno (srov. Steiner, Das Gesetz über die Verhängung der Todesstrafe, Prager Archiv 1934, S. 666). Bylo tudíž podle § 265 tr. ř. přihlídnouti i k trestům uloženým obžalovanému po spáchání souzeného činu, to jest k trestu těžkého žaláře v trvání 6 měsíců, uloženému rozsudkem krajského soudu v P. ze dne 27. prosince 1930, k trestu těžkého žaláře v trvání 10 měsíců podle rozsudku téhož soudu ze dne 6. listopadu 1931, k trestu tuhého vězení v trvání 2 měsíců podle rozsudku okresního soudu v P. ze 4. října 1930, k trestu tuhého vězení v trvání 1 měsíce podle rozsudku okresního soudu v P. z 5. ledna 1933, k trestu těžkého žaláře v trvání 8 měsíců podle rozsudku krajského soudu v T. z 29. července 1933, k trestu těžkého žaláře v trvání 5 měsíců podle rozsudku krajského soudu v P. z 11. prosince 1933 a k trestu těžkého žaláře v trvání 7 let

podle rozsudku krajského soudu v T. ze 16. března 1937, a byl mu uložen trest těžkého žaláře v trvání dvaceti let zostřeného, jak uvedeno.

Předpisy §§ 16, 17 zákona o povinnostech bankéřů při úschově cenných papírů (zák. čís. 241/1924 Sb. z. a n.) jsou přísnější než ustanovení §§ 183, 184 tr. zák. — Nevykazuje-li jednání bankéřovo, naplňující jinak skutkovou podstatu zločinu zpronevěry, znaky vyšší trestnosti uvedené v §§ 16 nebo 17 cit. zák., je na ně užití zákonných předpisů o zločinu zpronevěry. — Poměr skutkových podstat §§ 13 a 14 zákona čís. 241/1924 Sb. z. a n. ke skutkové podstatě zpronevěry. — Trestněprávní význam zmocňovacího prohlášení podle § 3 (§ 8) cit. zák.

(Rozh. ze dne 24. listopadu 1937, Zm. I 385/37, č. 6048 Sb. n. s.)

Obžalovaní A. a B. byli veřejnými společníky veřejné obchodní společnosti W. Předmětem tohoto podniku byly obchody bankovní a směnářenské; firma prováděla tyto obchody jednak jako spekulanti, vyhovujíc příkazům klientů k opatření cenných papírů, ač je klienti plně nezaplatili, nýbrž poskytovali na ně toliko částečné krytí, jednak opatřovala cenné papíry klienty plně zaplacené a měla je u sebe v úschově. Obžaloba kladla oběma obžalovaným vinu jednak zločin podle § 16 zákona čís. 241/1924 Sb. z. a n., jednak přečin podle § 486, čís. 1, 2, § 486 a), 486 c) tr. zák. **Nalézací soud** uznal obžalovaného A. mimo jiné vinným zločinem zpronevěry podle §§ 183, 184 tr. zák., spáchané tím, že za sebou zadržel a přivlastnil si: a) 100 starých akcií Brněnské strojírny a částku 4815 Kč, daných mu v r. 1928 poškozeným M. k opatření nových akcií, b) 25 akcií Křižík a 50 akcií Pražsko-železářské, koupených v r. 1929 pro N. za 133.000 Kč, c) odškodňovací půjčku za válečné dodávky a půjčku Svazu národů v hodnotě 205.000 Kč, které měl v úschově od O.

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl zmateční stížnost manželky obžalovaného A., pokud směřovala proti odsuzujícímu výroku ve směru přečinu úpadku z nedbalosti podle § 486, čís. 1 tr. zák., vyhověl jí však, pokud napadala výrok, jímž byl obžalovaný A. uznán vinným zločinem zpronevěry, zrušil rozsudek prvního soudu v této části výroku o vině jako zmatečný a vrátil věc nalézacímu soudu, aby o ní v rozsahu zrušení znovu jednal a rozhodl.

Z důvodů: Pokud jde o výrok, jímž obžalovaný A. byl uznán vinným zločinem zpronevěry, nelze přisvědčiti námitce, kterou zmateční stížnost s hlediska zmatku č. 10 [správně č. 9 a)] § 281 tr. ř. činí napadenému rozsudku v ten smysl, že nalézací soud, když neměl za prokázáno, že obžalovaný již v době svémocného nakládání se svěřenými cennými papíry byl předlužen pokud